

	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı		SCI101, The Earth and Space Science, 3 Kredit, 6 AKTS	
	Departament		Coğrafiya və Ətraf Mühit	
	Program (bakalavr, magistr)		Bakalavr	
	Tədris semestri		2021/2022-ci tədris ilinin yaz semestri	
	Fənni tədris edən müəllim (lər)		Şahnaz Səlim qızı Amanova	
	E-mail:		shahnaz.amanova@khazar.org	
	Telefon:		(+994 70) 265 95 68	
	Mühazirə otağı/Cədvəl			
Konsultasiya vaxtı				
Prerekvizitlər				
Tədris dili				
Azərbaycan				
Fənnin növü (məcburi, seçmə)				
Seçmə				
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat				
1. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book. http://textbooks.wmisd.org/dashboard.html 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 3. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, 635 s 4. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 5. İnternet resursları				
Kursun təsviri				
“Yer və Kainat” kursunun tədrisi zamanı tələbələrə Kainat və qalaktikalar sistemi, Günəş sistemi, planetlər, asteroid, komet, meteoritlər və s. barədə məlumat veriləcək, həmçinin Yerin planeti, onun Ay və Günəşlə olan qarşılıqlı əlaqəsi izah ediləcək. Yerdə baş verən proseslər, gecə və gündüzün, fəsilərin yaranması, zamanın dəyişməsi barədə tələbələrə informasiya veriləcək. Kursun tədrisi zamanı Yer sferaları (atmosfer, litosfer, hidrosfer və biosfer) və bu təbəqələrdə gedən proseslər barədə də tələbələrə məlumat əldə ediləcək. Kursun tədrisi Azərbaycan dilindədir, onun tədrisi zamanı həm müxtəlif ədəbiyyat materiallarından, həm də internet resurslarından istifadə ediləcəkdir.				
Kursun məqsədi				
Kursun əsas məqsədi Yer və Kainat haqqında, Yer planetinin təbiəti haqqında, Günəş sistemi, planetlər, asteroidlər, kometlər, Ayın, Yerin, onun hərəkətinin, Yer qatlarında gedən proseslərin səbəbləri, nəticələri və s. haqqında, atmosfer, litosfer haqqında, materiklər, okeanlar, çaylar, göllər və s. barədə biliklər vermək və mövcud bilik və bacarıqları möhkəmləndirməkdir.				
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri				
Semestrin sonunda məqsədəuyğun olaraq tələbələr aşağıdakıları bacaracaqlar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Yer və Kainat haqqında indiyədək malik olduqları biliklərini genişləndirmiş olacaqlar, Yer planetinin təbiəti haqqında biliklər əldə edəcək və mövcud bilik və bacarıqlarını möhkəmləndirəcəklər. 2. Günəş sistemi, planetlər, asteroidlər, kometlər, Ayın, Yerin, onun hərəkəti, Yer qatlarında gedən proseslərin səbəbləri, nəticələri və s. haqqında biliklər əldə edəcək və mövcud bilik və bacarıqlarını möhkəmləndirəcəklər 3. Atmosfer, litosfer haqqında biliklər əldə edəcək və mövcud bilik və bacarıqlarını möhkəmləndirəcəklər 4. Materiklər, okeanlar, çaylar, göllər və s. haqqında biliklər əldə edəcək və mövcud bilik və bacarıqlarını möhkəmləndirəcəklər 				
Tədris metodları				
Mühazirə		X		
Qrup müzakirəsi		X		
Fərdi tapşırıqlar		X		
Paylama materialları		X		
Kontur xəritələr		X		
Praktiki tapşırıqlar		X		
Xəritə üzərində işlər		X		
Digər		X		
Qiymətləndirmə				
Komponentləri		Tarix	Faiz (%)	
Araşdırma imtahanı (test)		04.2021	30	
Aktivlik			5	
Davamiyyət			5	
Dərs zamanı tapşırıqlar və xəritə üzərində işlər			5	
Quiz		05.2022	10	

	Kurs işi (Layihə)	04.2022	10
	Final imtahanı (test)	06.2021	35
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<p>Tədrisin keyfiyyətini təmin etmək məqsədilə mümkün qədər illüstrativ materiallara (xəritə, qrafik təsvir və diaqramlara) yer ayrılışdır.</p> <p>Aktivlik 5 balla qiymətləndirilir. Belə ki, tələbənin dərslər zamanı ümumi hazırlığı şifahi suallar əsasında 0-5 balla qiymətləndirilir. Semestrin sonuna qədər bu ballar toplanılır və orta qərar çıxarılaraq (maksimum 5) müəyyən edilir.</p> <p>Davamiyyət 5 balla qiymətləndirilir. Tələbələrin online dərslərdə iştirakı məcburidir. Dərslərin 25%-ində iştirak etməyən tələbələr imtahana buraxılmayacaq.</p> <p>Dərs zamanı tapşırıq və xəritə üzərində işlər üçün 5 bal ayrılıb. Semestr ərzində 15 tapşırıq və xəritə üzərində iş veriləcək. İlk dərstdə diaqnostik qiymətləndirmə təşkil ediləcək. Tapşırıqlar əyani vəsaitlər üzərində (kontur xəritə, kağız daşıyıcı və s.) təhvil veriləcək. Ümumi qiymətlərə əsasən orta bal çıxarılacaq (Maksimum 5 bal).</p> <p>Quiz 05.2022-ci il tarixdə keçiriləcək, həmin dərslər gününə kimi keçirilən proqramı tam əhatə edəcək. Quizdə üzrlü səbəbdən iştirak etməyən tələbələr, növbəti dərslər günü iştirak edə biləcək.</p> <p>Kurs işi (layihə) hər bir tələbəyə verilən fərdi tapşırıqdır və maksimum 10 balla qiymətləndirilir.</p> <p>Kurs işinə yazı (5-8 səhifə) və təqdimat (təxminən 15-20 slayd ətrafında) daxildir. Kurs işləri (layihələr) müəllimin @khazar.org email ünvanına göndəriləcək. Kurs işlərinin təhvihi 04.2022-ci il tarixində həyata keçiriləcək, ən gec 1 həftə əvvəl tələbələrə təhvil verməli olduqları tarix bildiriləcək. Kurs işləri 0-10 bal arasında, gecikən kurs işləri 0-7 bal arasında qiymətləndiriləcək.</p> <p>Qiymətləndirmə zamanı aşağıdakı meyarlar nəzərə alınır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Daha müasir və xarici ədəbiyyatdan istifadə (2 bal) 2. Təqdimat zamanı qazanılmış biliklərin yaxşı nümayiş etdirilməsi (3 bal) 3. Təqdimatdan sonra verilən suallara cavabların verilməsi (3 bal) 4. Təqdimatın dizaynı (2 bal) <p>Aralıq və final imtahanları yazılı açıq sual və ya qapalı tipli test formasında olacaq</p>		

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslər / Tapşırıqlar
1.		Kainat, qalaktikalar, onların yaranması haqqında nəzəriyyələr. Günəş sistemi haqqında ümumi məlumat. Günəşin Yer kürəsi üçün əhəmiyyəti	<ol style="list-style-type: none"> 1. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 10-11) 2. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 3. https://www.bbc.com/future/article/20140812-how-was-the-universe-created 4. https://solarsystem.nasa.gov/planets/earth/in-depth/ 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.25-37)
2.		Yer planetinin əmələgəlməsi haqqında fərziyyələr. Yerlərin əmələ gəlməsinin ilkin fərziyyələri. Kant – Laplas fərziyyəsi. Ceyms-Cins fərziyyəsi. Şmidt nəzəriyyəsi və digərləri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 7-10) 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. Həmçinin İnternet resursları http://www.bbc.com/earth/story/20161026-the-secret-of-how-life-on-earth-began 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.35-37) 6. Müəllimin elektron mühazirəsi № 2
3.		Yerlərin forması və ölçülərinin təyini, onların coğrafi əhəmiyyəti. Yerlərin formasına təsir edən qüvvələr. Yerlərin forma və kütləsinin coğrafi əhəmiyyəti	<ol style="list-style-type: none"> 1. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 11-13) 2. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 3. http://www.eso.org/public/outreach/eduoff/aol/market/collaboration/erathostenes/ 4. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh. 37-38) 5. Müəllimin elektron mühazirəsi № 3

4.		<p>Yerin sutkalıq və illik hərəkəti, onun coğrafi təbəqə üçün əhəmiyyəti. Sutkalıq ritm. Yerin ayrı-ayrı regionlarında vaxt fərqləri. Koriolis qüvvəsi. Qabarma-çəkilmə hadisələri. Yaz və Payız gecə-gündüz bərabərliyi. Yerin hərəkətinin fəsillik ritmləri.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 12-15) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 17-31) 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. https://courses.lumenlearning.com/geophysical/chapter/earths-motions/ 5. https://byjus.com/physics/rotation-and-revolution/ 6. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.38-41) 7. Müəllimin elektron mühazirəsi № 4
5.		<p>Yerin təbəqələri və onların qarşılıqlı əlaqəsi. Litosfer və onun xüsusiyyətləri. Yer qabığı. Okean və materik Yer qabığı. Torpaq və onun yayılma qanunauyğunluqları</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 16-23, 48-53) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 344-374) 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. https://www.geographyrealm.com/what-are-the-earths-systems/ 5. https://intl.siyavula.com/read/science/grade-9/the-earth-as-a-system/23-the-earth-as-a-system 6. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.40-67) 7. Müəllimin elektron mühazirəsi № 5
6.		<p>Hidrosfer və onun digər təbəqələrlə əlaqəsi. Dünya okeanı və onun hissələri. Dənizlər, körfəzlər, boğazlar və s</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 39-40) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 252-280) 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. https://www.britannica.com/science/hydrosphere 5. https://www.agci.org/earth-systems/hydrosphere 6. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.125-146) 7. Müəllimin elektron mühazirəsi № 6
7.		<p>Atmosfer və onun tərkibi. Atmosferin əmələgəlməsi prosesləri və onun tərkibi. Karbon qazı və fotosintez prosesi. Ozonun əmələgəlməsi sxemi. Atmosferdə azotun mənbəyi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 26-31) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 55-252) 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/atmosphere/ 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.86-125) 6. Müəllimin elektron mühazirəsi № 7
Aralıq imtahanı			

8.		Dünyanın iqlim qurşaqlar. Şaquli və üfüqi qanunauyğunluqlar.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Müəllimin elektron mühazirəsi № 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. https://climate.nasa.gov/news/2574/understanding-earths-climate/ 5. https://www.space.com/17683-earth-atmosphere.html 6. https://www.nrdc.org/stories/global-climate-change-what-you-need-know 7. https://worldoceanreview.com/en/wor-1/climate-system/earth-climate-system/
9.		Quru və onun hissələri. Ada, yarımada və s. Qurunun relyefi. Dağlar və düzənliklər.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Müəllimin elektron mühazirəsi № 9 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. Həmçinin İnternet resurslar 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.67-72)
10.		Qurunun hidroqrafiyası. Çay, göl, buzlaq və yeraltı suar, onların yer kürəsində paylanması.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 40-47) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. Həmçinin İnternet resurslar https://www.usgs.gov/special-topic/water-science-school/science/rivers-streams-and-creeks?qt-science_center_objects=0#qt-science_center_objects 5. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.164-190) 6. Müəllimin elektron mühazirəsi № 10
11.		Coğrafi təbəqə və biosfer, onun digər təbəqələrlə əlaqəsi. Coğrafi təbəqənin formalaşmasının xüsusiyyətləri. Həyatın əmələgəlməsi və biosferin təşəkkül etməsi problemi.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şubayev L.P. Ümumi yerşünaslıq /tərc. ed. B.T. Abdullayev, Y. O. Osmanov; B.: Maarif, 1986 (səh. 58-66) 2. McKnight's Physical Geography: A Landscape Appreciation (11th Edition). 2014 (səh. 280-306) 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.38-41) 5. Müəllimin elektron mühazirəsi № 11
12.		Şimali və Cənubi Amerika. Afrika.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Müəllimin elektron mühazirəsi № 12 2. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 3. Həmçinin İnternet resurslar https://saylordotorg.github.io/text_world-regional-geography-people-places-and-globalization/s07-north-america.html 4. https://www.britannica.com/place/Africa 5. https://web.ccsu.edu/faculty/kvem/GEOG466_Africa/Geogogy Climate Vegetation 2.htm 6. https://resources.finalsite.net/images/v1584288140/brickton/bf1ua99cks2oge1xjuwe/lib-africa-physical-geography-34870-article_and_quiz.pdf

13.		Avropa və Asiya. Avstraliya. Antarktida.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 2. https://www.thoughtco.com/what-is-eurasia-1435090
14.		Hind və Atlantik Okeanı. Sakit və Şimal Buzlu Okeanı.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 2. https://www.britannica.com/science/ocean https://www.nationalgeographic.com/environment/oceans/ 3. Eminov ZN. Coğrafiya. Bakı, 2004, (səh.146-159)
15.		Yer səthinin təbiətinə insanların təsərrüfat fəaliyyətinin təsiri. Torpaq fondu və ərzaq ehtiyatları problemi. Su problemi. Atmosferin dəyişməsi və təmiz hava problemi. İqlim dəyişmələrinin coğrafi təbəqəyə təsiri.	<ol style="list-style-type: none"> 3. Brian Dufort, Sally Erickson, Matt Hamilton. World Geography. Michigan Open Book project. 4. İnternet resursları